

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до проведення практичних занять

з дисципліни

«ОК07 Організація і методика аудиту»

для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня

зі спеціальності

D1 «Облік і оподаткування»

Освітньо-професійної програми

«Облік і аудит»

денної та заочної форми навчання

Методичні вказівки до проведення практичних занять з дисципліни «Організація і методика аудиту» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня зі спеціальності D1 «Облік і оподаткування» денної та заочної форми навчання» / Укл. М.В. Болдуєв, О.Г. Лищенко, - Запоріжжя: НУ «ЗП», 2026 – 48 с.

Укладач: М.В. Болдуєв, д.держ.упр., професор, Лищенко О.Г. к.е.н, доцент
Відповідальний за випуск: декан факультету бізнес-технологій та економіки Васильєва О.О., д.е.н, професор

Затверджено
на засіданні кафедри
«Облік та фінанси»
Протокол № 4
від «17» лютого 2026 р.

Затверджено на засіданні
НМК ФБТЕ
Протокол № 3
від «26» березня 2026 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Тематика проведення практичних занять	8
Модуль 1 Змістовний модуль 1 Теоретико-методологічні та організаційні засади аудиту.....	8
Тема 1 Методологічні основи аудиту.	8
Тема 2 Організація процесу аудиторської перевірки.	15
Тема 3 Організація роботи з персоналом.....	19
Тема 4 Планування аудиту з урахуванням ризиків.	22
Тема 5 Аудит у середовищі інформаційних технологій.	25
Тема 6 Організація обов'язкового аудиту фінансової звітності та взаємодія аудитора із замовником.	29
Модуль 2 Змістовий модуль 2 Системи внутрішнього контролю, економічна безпека та цифрова трансформація аудиту	32
Тема 7 «Організація внутрішнього аудиту та взаємодія із зовнішнім.	32
Тема 8 Аудит у системі економічної безпеки підприємства.	35
Тема 9 Еволюція та нові компетенції аудитора в умовах цифрової трансформації.....	40
Тема 10 Технологічні інновації та безпека аудиту в цифрову епоху.	43
Рекомендована література для ознайомлення студентами	46

ВСТУП

Мета: формування у здобувачів вищої освіти системного розуміння теоретичних, методологічних і практичних засад аудиторської діяльності, організації процесу перевірки фінансової звітності, а також набуття компетентностей, необхідних для здійснення незалежного аудиту в умовах цифрової трансформації економіки. Дисципліна спрямована на розвиток професійного мислення майбутніх аудиторів, здатності ідентифікувати ризики, формувати аудиторські докази, застосовувати сучасні інформаційні технології та дотримуватись етичних стандартів професії.

Завдання:

1. Ознайомлення з методологічними основами аудиту, поняттям суттєвості, аудиторського ризику, доказів і методів їх збору.
2. Опанування принципів організації аудиторського процесу, його етапів, методів управління часом, ресурсами та якістю аудиторських послуг.
3. Вивчення підходів до планування аудиту з урахуванням ризиків і визначення рівня суттєвості.
4. Розуміння особливостей проведення аудиту в інформаційному середовищі, зокрема перевірки даних у ERP-системах та використання комп'ютеризованих засобів аудиту (CAATs).
5. Ознайомлення з вимогами до організації обов'язкового аудиту фінансової звітності та правилами взаємодії аудитора із замовником.
6. Формування знань щодо організації внутрішнього аудиту, його ролі у корпоративному управлінні та взаємодії із зовнішнім аудитом.
7. Засвоєння ролі аудиту як інструменту забезпечення економічної безпеки підприємства, зокрема у виявленні шахрайства та зловживань.
8. Розвиток розуміння еволюції аудиту та нових компетенцій аудитора в умовах цифрової економіки.
9. Оволодіння практичними навичками застосування технологічних

інновацій – Big Data, штучного інтелекту, блокчейну – для підвищення ефективності та безпеки аудиторського процесу.

Внаслідок вивчення навчальної дисципліни студент повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання згідно Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» для другого (магістерського) рівня (затверджено наказом МОН № 958 від 10.07.2019):

➤ загальні компетентності:

- ЗК01. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- ЗК04. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- ЗК05. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- ЗК06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- ЗК07. Здатність працювати в міжнародному контексті;
- ЗК08. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);
- ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;
- ЗК12. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

➤ спеціальні (фахові) компетентності

- СК01. Здатність формувати та використовувати облікову інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством в цілях підвищення ефективності, результативності та соціальної відповідальності бізнесу;
- СК03. Здатність застосовувати теоретичні, методичні і практичні підходи щодо організації обліку, контролю, планування та оптимізації податкових розрахунків;
- СК06. Використовувати міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг з дотриманням вимог професійної етики в процесі практичної діяльності;

- СК07. Здатність формулювати завдання, удосконалювати методики та впроваджувати сучасні методи фінансового та управлінського обліку, аналізу, аудиту і оподаткування у відповідності зі стратегічними цілями підприємства;
- СК08. Здатність виконувати адміністративно-управлінські функції у сфері діяльності суб'єктів господарювання, органів державного сектору;
- СК09. Здатність здійснювати діяльність з консультування власників, менеджменту підприємства та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування;
- СК10. Здатність проводити наукові дослідження з метою вирішення актуальних завдань теорії, методики, організації та практики обліку, аудиту, аналізу, контролю та оподаткування;
- СК11. Здатність застосовувати загальнонаукові та спеціальні методи досліджень, спрямовані на пізнання економічних явищ і процесів;
- СК12. Здатність застосовувати отримані нові знання та інновації для розв'язання комплексних проблем у сфері обліку, аудиту та оподаткування, а також адаптувати їх до умов змінного середовища та вимог сталого розвитку.

Очікувані програмні результати навчання:

- РН02. Знати теорію, методику і практику формування облікової інформації за стадіями облікового процесу і контролю для сучасних і потенційних потреб управління суб'єктами господарювання з урахуванням професійного судження;
- РН06. Визначати інформаційні потреби користувачів облікової інформації в управлінні підприємством, надавати консультації управлінському персоналу суб'єкта господарювання щодо облікової інформації;
- РН11. Розробляти та оцінювати ефективність системи контролю суб'єктів господарювання;
- РН13. Знати міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутні послуги з дотриманням вимог професійної етики;
- РН15. Застосовувати наукові методи досліджень у сфері обліку, аудиту,

аналізу, контролю та оподаткування та імплементувати їх у професійну діяльність та господарську практику;

- РН17. Готувати й обґрунтовувати висновки задля консультування власників, менеджменту суб'єкта господарювання та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування;

- РН18. Визначати актуальні проблеми та виявляти наукові факти у сфері теорії, методики, організації та практики обліку, аудиту, аналізу, контролю та оподаткування, робити науково - обґрунтовані висновки та розробляти пропозиції щодо їх вирішенн;

- РН19. Дотримуватися норм професійної та академічної етики, підтримувати врівноважені стосунки з членами колективу (команди), споживачами, контрагентами, контактними аудиторіями;

- РН20. Вміти проектувати, планувати і проводити пошукові і розвідувальні роботи, здійснювати їх інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення;

- РН21. Вміти генерувати нові ідеї в сфері обліку, аналізу, аудиту та оподаткування;

- РН22. Аналізувати і оцінювати закономірності і тенденції розвитку обліку, аналізу та аудиту, оподаткування;

- РН23. Моделювати застосування методів наукових досліджень для аналізу закономірностей і тенденцій розвитку основних напрямів розвитку обліку, аналізу та аудиту,

ТЕМАТИКА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
МОДУЛЬ 1 ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИКО-
МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ АУДИТУ

Тема 1 Методологічні основи аудиту

Питання для обговорення:

1. Сутність і значення методологічних основ аудиту
2. Концепція аудиторських доказів
3. Суттєвість і ризик аудиту
4. Методологічний інструментарій аудиту

Практичні завдання

Завдання 1. Порівняти методологічні засади аудиту, ревізії та внутрішнього контролю у вигляді таблиці «Порівняльна характеристика видів фінансового контролю».

Завдання 2. На основі даних підприємства (виручка, активи, прибуток) визначити рівень суттєвості за різними базами (дохід, активи, власний капітал) і зробити висновок щодо оптимального порогу суттєвості.

Приклад розрахунку рівня суттєвості для практичної роботи студентів на основі наведених у файлі даних підприємства.

Таблиця 1 – Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12., тис грн

Активи	Код рядка	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	86689	101948	57676
первісна вартість	1001	357915	313033	285827
накопичена амортизація	1002	271226	211085	228151
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1782972	1755082	1780720
Основні засоби:	1010	23895667	20763561	22365282
первісна вартість	1011	39237613	40243974	45619098
знос	1012	15341946	19480413	23253816
Інвестиційна нерухомість:	1015	586227	554752	195327
первісна вартість	1016	600421	597248	597247
знос	1017	14194	42496	401920
Довгострокові біологічні активи:	1020	0		

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5
первісна вартість	1021	0		
накопичена амортизація	1022	0		
Довгострокові фінансові інвестиції:				
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0		
інші фінансові інвестиції	1035	60	60	60
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	3705	3247	2485
Відстрочені податкові активи	1045	90903	212088	234035
Г удвіл	1050	0		
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0		
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0		
Інші необоротні активи	1090	0		
Усього за розділом I	1095	26446223	23390738	24635585
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	7771596	8625581	8370136
Виробничі запаси	1101	98930	130579	116723
Незавершене виробництво	1102	0		
Готова продукція	1103	0		
Товари	1104	7672665	8495002	8253413
Поточні біологічні активи	1110	0		
Депозити перестраховання	1115	0		
Векселі одержані	1120	0		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1477	1836	1705
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130	213226	460855	419864
з бюджетом	1135	60896	73339	160290
у тому числі з податку на прибуток	1136	0		
з нарахованих доходів	1140	451286	369331	355841
із внутрішніх розрахунків	1145	0		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1043345	35109	9343
Поточні фінансові інвестиції	1160	0		
Гроші та їх еквіваленти	1165	6407400	8423611	13515622
Готівка	1166	366310	377030	393483
Рахунки в банках	1167	6041090	8046581	13122139
Витрати майбутніх періодів	1170	0		
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0		
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0		
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0		
резервах незароблених премій	1183	0		
інших страхових резервах	1184	0		
Інші оборотні активи	1190	0		
Усього за розділом II	1195	15949226	17989662	22832801
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0		19550
Баланс	1300	42395449	41380400	47487936

Продовження таблиці 1

Пасиви	Код рядка	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1	2	3	4	5
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	9930	9930	9930
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0		
Капітал у дооцінках	1405	0		
Додатковий капітал	1410	0		
Емісійний дохід	1411	0		
Резервний капітал	1415	0		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	4520877	5254012	4519921
Неоплачений капітал	1425	0		
Вилучений капітал	1430	0		
Інші резерви	1435	0		
Усього за розділом I	1495	4530807	5263942	4529851
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0		
Пенсійні зобов'язання	1505	0		
Довгострокові кредити банків	1510	0		
Інші довгострокові зобов'язання	1515	9875245	8859351	8672402
Довгострокові забезпечення	1520	0		
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0		
Цільове фінансування	1525	0		
Благодійна допомога	1526	0		
Страхові резерви	1530	0		
Інвестиційні контракти	1535	0		
Призовий фонд	1540	0		
Резерв на виплату джек-поту	1545	0		
Усього за розділом II	1595	9875245	8859351	8672402
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0		
Векселі видані	1605	0		
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	1610	2812036	1983346	2865394
товари, роботи, послуги	1615	16637705	13220202	18232757
розрахунками з бюджетом	1620	1077782	697233	471262
у тому числі з податку на прибуток	1621	546077		80521
розрахунками зі страхування	1625	144542	93539	148652
розрахунками з оплати праці	1630	626140	452264	627523
за одержаними авансами	1635	55468	41006	116815
за розрахунками з учасниками	1640	5639313	5481022	1242029
із внутрішніх розрахунків	1645	339	2249	4363
за страховою діяльністю	1650	0		
Поточні забезпечення	1660	426475	760040	1292167
Доходи майбутніх періодів	1665	15	15	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0		
Інші поточні зобов'язання	1690	569582	4526191	9284721
Усього за розділом III	1695	27989397	27257107	34285683

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0		
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0		
Баланс	1900	42395449	41380400	47487936

Таблиця 2 – Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), тис. грн

Назва рядка	Код рядка	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	148745255	148332869	181089665
Чисті зароблені страхові премії	2010	0		
Премії підписані, валова сума	2011	0		
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0		
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	110486259	108509265	133239848
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0		
Валовий: прибуток	2090	38258996	39823604	47849817
Валовий: збиток	2095	0		
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0		
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0		
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0		
Інші операційні доходи	2120	1330685	1196654	1125906
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0		
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0		
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0		
Адміністративні витрати	2130	4815775	12174784	23972873
Витрати на збут	2150	22451209	20118932	23012908
Інші операційні витрати	2180	416027	2937130	1386650
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0		
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0		
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	11906670	5789412	603292
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0		

Продовження таблиці 2

1	2	3	4	5
Дохід від участі в капіталі	2200	0		
Інші фінансові доходи	2220	216069	409851	914341
Інші доходи	2240	14	6	6
Дохід від благодійної допомоги	2241	0		
Фінансові витрати	2250	1953681	1648708	1708397
Інші витрати	2270	12385	840813	20021
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0		
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	10156687	3709748	
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0		210779
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-1827799	-898366	-239620
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	8328888	2811382	
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0		450399

Вихідні дані (за 2023 рік):

- Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – 181 089 665 тис. грн
- Активи (баланс) – 47 487 936 тис. грн
- Власний капітал – 4 529 851 тис. грн
- Чистий фінансовий результат (прибуток) – 0 (збиток 450 399 тис. грн)

1. Визначення баз для розрахунку суттєвості

Для оцінки суттєвості аудиторі зазвичай використовують різні бази:

- Дохід (виручка) – 0,5–1%
- Активи – 1–2%
- Власний капітал – 2–5%
- Прибуток до оподаткування – 5–10% (якщо є стабільний прибуток)

Таблиця 3 – Розрахунок суттєвості за різними базами

База для розрахунку	Значення, тис. грн	Орієнтовний відсоток	Розрахунок суттєвості, тис. грн
1	2	3	4
Дохід від реалізації	181 089 665	0,5%	905 448
Активи (баланс)	47 487 936	1%	474 879
Власний капітал	4 529 851	2%	90 597

Продовження таблиці 3

1	2	3	4
Прибуток (збиток)	–	–	не застосовується через нестабільність прибутку

3. Висновок щодо оптимального порогу суттєвості

Через наявність збитку у 2023 р. база «прибуток» не є надійною для визначення суттєвості.

Порівняння трьох основних баз показує, що:

- за доходом суттєвість становить близько 905 тис. грн;
- за активами – 475 тис. грн;
- за власним капіталом – 91 тис. грн.

Для великих підприємств аудитор зазвичай обирає нижчу величину суттєвості, щоб забезпечити більш консервативну оцінку ризику.

Оптимальний поріг суттєвості для цього підприємства доцільно прийняти на рівні 0,5–1% від загальної суми активів, тобто $\approx 475\ 000$ грн.

4. Для практичного завдання студентам

1. Використовуючи фінансові дані за 2021–2023 рр., розрахуйте рівень суттєвості за базами: дохід, активи, власний капітал.
2. Порівняйте динаміку суттєвості за три роки.
3. Визначте, яка база є найдоцільнішою для аудиторської перевірки підприємства, поясніть свій вибір.

Таблиця для заповнення:

Рік	Дохід, тис. грн	Активи, тис. грн	Власний капітал, тис. грн	Суттєвість за доходом (1%)	Суттєвість за активами (1%)	Суттєвість за капіталом (2%)	Обґрунтований поріг суттєвості
-----	--------------------	---------------------	---------------------------------	----------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------------	-----------------------------------

Заповнена таблиця з розрахунком рівня суттєвості підприємства за 2021–2023 рр. на основі даних із вашого файлу:

Таблиця 4 – Розрахунок рівня суттєвості за різними базами

Рік	Дохід, тис. грн	Активи (Баланс), тис. грн	Власний капітал, тис. грн	Суттєвість за доходом (1%)	Суттєвість за активами (1%)	Суттєвість за капіталом (2%)	Обґрунтований поріг суттєвості
2021	148 745 255	42 395 449	4 530 807	1 487 453	423 954	90 616	420–450 тис. грн
2022	148 332 869	41 380 400	5 263 942	1 483 329	413 804	105 279	410–430 тис. грн
2023	181 089 665	47 487 936	4 529 851	1 810 897	474 879	90 597	470–480 тис. грн

Висновок

1. Рівень суттєвості, розрахований за базою доходу, коливається у межах 1,48–1,81 млн грн, що є надто високим для застосування у практиці аудиту.

2. Показники за базою власного капіталу дають надто низьке значення (близько 90–105 тис. грн), що може призвести до надмірної деталізації аудиторських процедур.

3. Найбільш збалансованою є база активів, яка забезпечує середній рівень суттєвості (\approx 420–480 тис. грн) і відповідає масштабам діяльності підприємства.

Рекомендований оптимальний поріг суттєвості: близько 0,9–1 % від активів, тобто \approx 470 тис. грн для поточного (2023) року.

Питання для закріплення матеріалу:

1. У чому полягає мета та завдання методології аудиту?
2. Яке місце займає методологія аудиту у системі фінансового контролю?
3. Назвіть основні принципи аудиту, визначені Кодексом етики професійних бухгалтерів та Міжнародними стандартами аудиту.
4. Яке значення мають Міжнародні стандарти аудиту (МСА) у формуванні методологічної бази аудиторської діяльності?
5. Які етапи аудиторської перевірки виділяють згідно з МСА, і як вони пов'язані з методологією аудиту?
6. Що таке аудиторські докази, які їх види та яким вимогам вони мають відповідати?
7. У чому полягає різниця між внутрішніми та зовнішніми аудиторськими доказами?

8. Які методи збору аудиторських доказів регламентовані МСА 500?
9. Поясніть поняття «суттєвість» у контексті аудиту фінансової звітності.
10. Як визначається рівень суттєвості, і які чинники впливають на його встановлення?
11. Що таке аудиторський ризик і які його складові елементи?
12. Як співвідносяться між собою суттєвість і ризик аудиту?
13. У чому полягає сутність системного підходу в аудиті?
14. Опишіть основні принципи системного підходу в аудиті (цілісність, взаємозалежність, ієрархічність тощо).
15. Дайте визначення ризикоорієнтованого підходу до аудиту та назвіть його ключові етапи.
16. Як ризикоорієнтований підхід впливає на планування аудиторських процедур?
17. Яке значення мають тести контролю у перевірці ефективності системи внутрішнього контролю підприємства?
18. Назвіть основні види тестів контролю та їх практичне застосування.
19. Що таке аудиторська вибірка та які існують методи її формування?
20. У чому полягає відмінність між статистичними та нестатистичними методами вибірки в аудиті?

Тема 2 Організація процесу аудиторської перевірки

Питання для обговорення:

1. Вступ
2. Етапи аудиторського процесу
3. Управління часом і ресурсами аудиту

4. Контроль якості аудиторських послуг

Практичні завдання

Завдання 1. Розробити календарний графік аудиту (у вигляді таблиці або Gantt-діаграми), зазначивши ключові етапи, виконавців і терміни.

Приклад практичного завдання

Вихідні умови

Аудиторська фірма ТОВ «Аудит-Профі» уклала договір із підприємством ПрАТ «Металінвест» на проведення аудиту фінансової звітності за 2024 рік.

Загальна тривалість аудиту – 30 календарних днів.

До складу аудиторської групи входять:

- керівник аудиту – Сергієнко І.М.
- старший аудитор – Гнатюк О.В.
- молодші аудитори – Бойко А.П., Кравченко Н.М.
- асистент з ІТ-перевірок – Романюк В.Л.

Під час виконання перевірки аудиторська фірма дотримується вимог МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності» та МСА 220 «Контроль якості під час аудиту фінансової звітності».

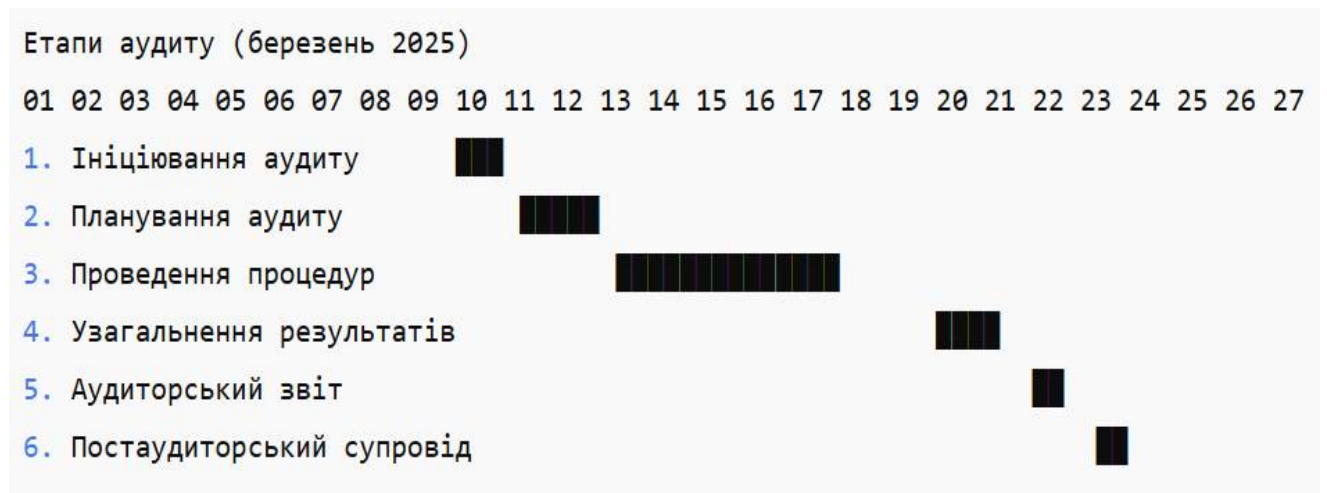
Таблиця 5 – Варіант представлення результатів –

№	Етап аудиту	Зміст робіт	Виконавці	Тривалість (днів)	Дата початку	Дата завершення	Контрольна особа
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Ініціювання аудиту	Укладання договору, визначення обсягу, мети й умов перевірки	Керівник аудиту	3	01.03.2025	03.03.2025	Сергієнко І.М.
2	Планування аудиту	Ознайомлення з діяльністю клієнта, оцінка ризиків, складання аудиторської програми	Керівник, старший аудитор	5	04.03.2025	08.03.2025	Сергієнко І.М.

Продовження таблиці 5

1	2	3	4	5	6	7	8
3	Проведення аудиторських процедур	Перевірка документів, тести контролю, аналітичні процедури	Старший і молодші аудитор	14	09.03.2025	22.03.2025	Гнатюк О.В.
4	Узагальнення результатів	Систематизація доказів, підготовка висновків	Старший аудитор	4	23.03.2025	26.03.2025	Сергієнко І.М.
5	Формування аудиторського звіту	Підготовка та рецензування звіту, підписання висновку	Керівник аудиту	2	27.03.2025	28.03.2025	Сергієнко І.М.
6	Постаудиторський супровід	Надання рекомендацій клієнту, внутрішній аналіз якості	Уся команда	2	29.03.2025	30.03.2025	Сергієнко І.М.

Варіант представлення результатів – Gantt-діаграма (спрощений приклад)

Завдання для самостійного виконання студентами

1. Скласти аналогічний календарний графік аудиту для іншого підприємства (на вибір), тривалістю 20–25 днів.

2. Визначити критичні точки (контрольні дати), після яких затримка може вплинути на якість аудиту.

3. Побудувати Gantt-діаграму у MS Excel або Google Sheets (або відобразити етапи у вигляді шкали часу).

4. Додати колонку з ризиками затримки виконання і запропонувати управлінські заходи для їх мінімізації.

Завдання 2. Провести мікро-кейс: студенти в групах моделюють завершення аудиту підприємства, розподіляючи ролі аудитора, клієнта і керівника перевірки.

Питання для закріплення матеріалу:

1. Що розуміють під організацією аудиторського процесу і чому вона має вирішальне значення для якості перевірки?

2. Які основні завдання вирішуються на етапі ініціювання аудиту?

3. Які документи оформлюються під час укладення договору на проведення аудиту?

4. У чому полягає мета планування аудиту та які основні дії виконує аудитор на цьому етапі?

5. Які основні ризики враховує аудитор під час планування перевірки фінансової звітності?

6. Які методи збору аудиторських доказів застосовуються на практиці?

7. У чому полягає відмінність між тестами контролю та процедурами по суті?

8. Як застосування комп'ютеризованих інструментів (СААТs) впливає на ефективність аудиторської перевірки?

9. Які основні завдання вирішуються на етапі завершення аудиту?

10. Які види аудиторських висновків може надавати аудитор за результатами перевірки?

11. Що містить лист керівництву (management letter) і яку роль він відіграє у процесі аудиту?

12. Яке значення має постаудиторський супровід і які його основні напрями?

13. Назвіть принципи ефективного управління часом і ресурсами під час

аудиту.

14. Яке значення має календарний графік аудиту та як здійснюється контроль за його виконанням?

15. Як визначається трудомісткість аудиторських робіт і для чого використовуються тайм-шіті?

16. Які елементи системи контролю якості аудиту визначені МСА 220 та ISQC 1?

17. У чому полягає відмінність між внутрішнім і зовнішнім контролем якості аудиторських послуг?

18. Які документи формують систему доказів належного контролю якості аудиту?

19. Назвіть найпоширеніші помилки, що знижують якість аудиту.

20. Які заходи можуть запобігти типових порушенням у процесі аудиторської діяльності?

Тема 3 Організація роботи з персоналом

Питання для обговорення:

1. Персонал суб'єктів аудиторської діяльності
2. Організація праці персоналу та її оплата
3. Контроль якості роботи аудиторів

Практичні завдання

Завдання 1.

Розробіть програму внутрішнього контролю якості аудиту для умовної аудиторської фірми «Аудит-Експерт», визначивши:

1. Основні етапи контролю якості аудиторських робіт.
2. Зміст контрольних процедур на кожному етапі.
3. Відповідальних осіб за здійснення контролю.

4. Документи, що підтверджують виконання контрольних заходів.

Форма виконання

- Індивідуальне або групове завдання (до 3 осіб).
- Оформлення у вигляді таблиці (Word) або блок-схеми (PowerPoint).
- Обсяг – 1–2 сторінки.
- Назва фірми, посади та дати – умовні.

Приклад оформлення

Таблиця 6 – Програма внутрішнього контролю якості аудиту (умовна аудиторська фірма «Аудит-Експерт»)

№	Етап контролю	Зміст контрольних процедур	Відповідальні особи	Документи (докази виконання)
1	2	3	4	5
1	Підготовчий (попередній)	Перевірка незалежності аудиторів, оцінка репутації клієнта, виявлення конфлікту інтересів	Директор фірми, керівник групи	Розписка про незалежність, анкета клієнта, висновок про прийняття клієнта
2	Планування аудиту	Аналіз ризиків, затвердження плану перевірки, призначення виконавців	Керівник аудиторської групи	План і програма аудиту, наказ про призначення аудиторів
3	Поточний контроль	Контроль за дотриманням стандартів, перевірка робочих документів асистентів, оцінка якості доказів	Старший аудитор	Робочі документи, контрольні листи, проміжні звіти
4	Підсумковий контроль	Перевірка правильності висновків і звітів, аналіз результатів перевірки	Головний аудитор	Аудиторський звіт, висновок, підсумковий протокол
5	Внутрішня перевірка якості (peer review)	Повторна перевірка робочих документів незалежним аудитором, не залученим до перевірки	Партнер фірми, відповідальний за контроль якості	Акт внутрішньої перевірки, протокол контролю якості
6	Моніторинг і вдосконалення системи контролю	Аналіз типових помилок, оновлення політики контролю, навчання персоналу	Директор фірми, HR-відділ, керівник служби якості	Звіт про моніторинг, оновлена політика контролю, протокол зборів персоналу

Очікувані результати

Після виконання завдання студент має вміти:

1. Пояснити логіку побудови системи контролю якості в аудиторській фірмі.

2. Складати програму внутрішнього контролю для конкретного аудиторського завдання.

3. Визначати документи-докази виконання процедур контролю якості.

4. Оцінювати ефективність системи контролю в межах аудиторської організації.

Завдання 2. Порівняти індивідуальну та колективну форми організації праці аудиторів. Створити таблицю «Переваги та недоліки кожної форми».

Питання для закріплення матеріалу:

1. Хто входить до складу персоналу суб'єктів аудиторської діяльності?

2. За якими критеріями поділяються аудиторські фірми на універсальні та спеціалізовані?

3. Яке призначення має документ «Структура і штатна чисельність аудиторської фірми»?

4. Які основні розділи має штатний розпис аудиторської фірми?

5. Які кваліфікаційні вимоги встановлені до посади аудитора?

6. Які основні завдання та обов'язки покладаються на аудитора під час проведення перевірки?

7. Що є основною метою колективного договору в аудиторській фірмі?

8. У чому полягають особливості трудового договору в аудиторській діяльності?

9. Які форми організації праці застосовуються в аудиторських фірмах?

10. У чому полягають відмінності між погодинною та відрядною формами оплати праці?

11. Які системи оплати праці найчастіше використовуються в аудиторських фірмах?

12. Яким чином визначається оплата праці директора аудиторської фірми?

13. Які основні елементи включає політика контролю якості аудиторських

послуг відповідно до МСА 220?

14. У чому полягає мета контролю якості аудиторських послуг?

15. Які чинники впливають на зміст і обсяг процедур контролю якості в аудиторській фірмі?

16. Назвіть основні етапи внутрішнього контролю якості аудиторських послуг.

17. Які джерела інформації використовуються при здійсненні контролю якості аудиту?

18. Які відмінності існують між попереднім, поточним і наступним контролем якості аудиту?

19. У чому полягає роль самоконтролю аудитора у забезпеченні якості аудиторських послуг?

20. Які заходи сприяють підвищенню кваліфікації та компетентності персоналу аудиторської фірми?

Тема 4 Планування аудиту з урахуванням ризиків

Питання для обговорення

1. Вступ
2. Оцінка ризику викривлення фінансової звітності
3. Визначення рівня суттєвості
4. Аудиторська стратегія і програма перевірки

Практичні завдання

Завдання 1. Здійсніть аналіз ризиків і визначення їх рівня

Мета: навчитися ідентифікувати фактори, що впливають на аудиторський ризик.

Необхідно:

1. Виберіть одне підприємство (умовне або реальне).

2. Проаналізуйте можливі види ризиків суттєвого викривлення (власний, контрольний, ризик невиявлення).

3. Заповніть таблицю ризиків, зазначивши:

- джерело ризику;
- можливі наслідки;
- рівень ризику (високий/середній/низький);
- рекомендовані аудиторські процедури.

Таблиця 7 – Форма таблиці:

№	Джерело ризику	Потенційний вплив на звітність	Рівень ризику	Аудиторські процедури
1	Недооцінка резервів сумнівних боргів	Завищення активів	Високий	Перевірка обґрунтованості резервів, підтвердження дебіторів

Завдання 2. Розробіть загальну аудиторську стратегію

Мета: сформуванню вміння визначати обсяг, напрями та ресурси аудиту.

Необхідно:

1. Для обраного підприємства розробіть загальну стратегію аудиту, де зазначте:

- тип аудиту (обов'язковий, ініціативний тощо);
- період і межі перевірки;
- склад аудиторської групи;
- головні напрями аудиту (доходи, активи, зобов'язання тощо);
- очікувані зони ризику;
- терміни виконання робіт.

2. Оформіть документ у форматі службової записки або витягу з аудиторського плану.

Завдання 3. Розробити програму аудиту

Мета: навчитися створювати детальний план аудиторських процедур відповідно до стратегії.

Необхідно:

1. Складіть фрагмент аудиторської програми для перевірки однієї статті

(наприклад, дебіторської заборгованості або запасів).

2. Визначте:

- мету процедури;
- джерела даних;
- виконавця;
- термін виконання;
- форму документування результатів.

Таблиця 8 – Форма фрагмента

Процедура	Мета	Джерело інформації	Виконавець	Термін	Результат
Перевірка залишків дебіторів	Переконалися у достовірності дебіторської заборгованості	Баланс, аналітичні відомості, акти звірки	Старший аудитор	10.03.2025	Підтверджено 95% залишків

Питання для закріплення матеріалу:

1. У чому полягає мета етапу планування аудиту?
2. Яке значення має МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності» для організації аудиторського процесу?
3. Які основні завдання виконує аудитор під час планування аудиту?
4. Що таке аудиторський ризик і які його складові?
5. Як взаємопов'язані власний ризик, ризик контролю та ризик невиявлення?
6. Що розуміють під ризиком суттєвого викривлення фінансової звітності?
7. У чому полягає значення МСА 315 для процесу ідентифікації ризиків суттєвого викривлення?
8. Які методи і процедури використовуються аудитором для оцінки ризиків?
9. Які джерела інформації застосовуються для аналізу зовнішнього середовища підприємства?
10. Як аудитор оцінює систему внутрішнього контролю клієнта?
11. Які статті фінансової звітності найчастіше належать до зон

підвищеного ризику?

12. Що таке суттєвість у аудиті та які її кількісні й якісні аспекти?
13. Яким чином взаємопов'язані суттєвість і аудиторський ризик?
14. Які види суттєвості виділяють у практиці аудиту?
15. На яких базових показниках ґрунтується кількісне визначення суттєвості?
16. Які причини можуть зумовити перегляд рівня суттєвості під час аудиту?
17. Як рівень суттєвості впливає на план аудиту та програму перевірки?
18. У чому полягає мета та зміст загальної аудиторської стратегії?
19. Які основні елементи включає аудиторська програма?
20. Чим відрізняються аудиторські програми для обов'язкового, ініціативного та спеціального аудиту?
21. Яке значення має документування стратегії та програми аудиту відповідно до МСА 300?
22. Які сучасні інформаційні технології використовуються в процесі планування й документування аудиту?
23. У чому полягає роль професійного судження аудитора при оцінюванні ризиків і визначенні суттєвості?
24. Як забезпечується контроль якості під час планування та виконання аудиторських процедур?
25. Яким чином використання автоматизованих робочих документів сприяє ефективності аудиту?

Тема 5 Аудит у середовищі інформаційних технологій

Питання для обговорення:

1. Вступ. Трансформація аудиторської діяльності в умовах цифровізації

2. Інформаційні системи підприємства як об'єкт аудиту
3. Особливості перевірки обліку в ERP-системах
4. Використання комп'ютеризованих засобів аудиту (СААТs)
5. Кіберризика в аудиті

Практичні завдання

Завдання 1. Описати, як може бути організований безперервний аудит у компанії з використанням ERP та СААТs.

Визначити: які показники контролюються, які сигнали формує система, як аудитор реагує на відхилення.

Результат: короткий опис процесу або схема (можна у вигляді блок-діаграми).

Приклад: Моделювання безперервного аудиту на базі ERP-системи SAP S/4HANA

1. Мета завдання:

Продемонструвати, як технології ERP та СААТs дозволяють здійснювати постійний моніторинг фінансових операцій у режимі реального часу.

1. Опис моделі безперервного аудиту

У компанії «ТОВ Альфа Трейд» впроваджено ERP-систему SAP S/4HANA, яка інтегрована з аналітичним інструментом Power BI для контролю фінансових показників.

Безперервний аудит реалізується через автоматичне відстеження транзакцій, логів користувачів і показників ризику, що відображаються на дашборді аудитора.

Таблиця 9 – Показники, що контролюються системою

№	Показник	Джерело даних в ERP	Критичні межі	Тип контролю
1	2	3	4	5
1	Операції понад затверджений ліміт витрат	Модуль «Закупівлі»	> 100 000 грн без погодження	Автоматичне сповіщення аудитора
2	Дублювання рахунків постачальників	Модуль «Фінанси»	Повторення номера документа	Аналіз через СААТs (ACL/IDEA)

Продовження таблиці 9

1	2	3	4	5
3	Виплати поза робочим часом	Модуль «Каса»	Операції після 19:00	Сигнал у журналі подій
4	Несанкціоновані зміни в довідниках контрагентів	Модуль «CRM»	Зміни без погодження	Повідомлення на дашборді ризиків
5	Різниця між обліковими та аналітичними даними	Модулі «Продажі» ↔ «Головна книга»	>1% розбіжності	Автоматичне формування звіту

Таблиця 10 – Сигнали та реакція аудитора

Сценарій	Сигнал системи	Дія аудитора	Інструмент реагування
Виявлено операцію понад ліміт	Повідомлення «Red flag» у Power BI	Перевірка електронного договору, погодження витрат	Аналіз записів ERP та журналу змін
Дублювання рахунків	Автоматичний звіт СААТs	Порівняння реквізитів документів, коментар постачальнику	ACL Analytics
Зміна даних користувачем без дозволу	Сповіщення в журналі безпеки	Відкликання доступу, створення інцидент-звіту	SAP GRC Audit Module
Відхилення між модулями	Аналітична панель відображає різницю >1%	Перевірка інтеграцій ERP ↔ BI	Power BI Dashboard

4. Алгоритм (блок-схема) процесу безперервного аудиту

1. Збір даних у ERP → 2. Автоматичний аналіз СААТs → 3. Формування дашбордів → 4. Система фіксує відхилення → 5. Генерується сигнал (Alert) → 6. Аудитор отримує сповіщення → 7. Перевірка та документування інциденту → 8. Коригувальні дії.

5. Короткий опис результатів моделювання

Система безперервного аудиту дозволяє аудитору отримувати оперативну інформацію про порушення у фінансових процесах.

Використання ERP + СААТs забезпечує:

- своєчасне виявлення ризиків і відхилень;
- автоматизацію моніторингу даних;
- формування доказової бази без ручного збору документів;
- підвищення рівня довіри до фінансової звітності.

Завдання 2. Сформуванню проекту внутрішньої політики аудиторської

фірми щодо захисту клієнтських даних (зберігання, передача, резервне копіювання, паролі, двофакторна автентифікація).

Результат: документ формату «Положення про захист даних аудиторської фірми» (1–2 сторінки).

Питання для закріплення матеріалу:

1. Що таке інформаційно-технологічне середовище аудиту та які його основні складові?
2. Які зміни у методиці аудиторських перевірок спричинила цифровізація бізнесу?
3. У чому полягає відмінність між комп'ютеризованим, цифровим та безперервним аудитом?
4. Назвіть основні переваги використання ERP-систем у процесі аудиту.
5. Які ризики може створювати автоматизація облікових процесів для аудитора?
6. Які завдання ставить аудитор при перевірці даних, сформованих у системах ERP?
7. Як здійснюється оцінка внутрішнього контролю в ERP-системах?
8. Які функції виконують журнали операцій (audit trails) у цифровому аудиті?
9. Що таке комп'ютеризовані засоби аудиту (CAATs) і які їх основні види?
10. Які можливості надають CAATs для аналізу великих масивів даних (Big Data)?
11. У чому полягає інтеграція CAATs з ERP-системами та яку роль вона відіграє у безперервному аудиті?
12. Назвіть основні типи кіберризики, які впливають на процес аудиту.
13. Яким чином зовнішні та внутрішні кіберризики можуть впливати на достовірність аудиторських доказів?
14. Які методи використовує аудитор для оцінки й реагування на кіберризики?

15. Як сучасні цифрові технології змінюють професійну роль аудитора та його компетентності?

Тема 6 Організація обов'язкового аудиту фінансової звітності та взаємодія аудитора із замовником

Питання для обговорення:

1. Поняття обов'язкового аудиту та його відмінність від ініціативного.
2. Вимоги до суб'єктів аудиторської діяльності
3. Організація роботи з виконання завдання з обов'язкового аудиту фінансової звітності
4. Етичні та організаційні обмеження в аудиторській діяльності
5. Призначення та ротація аудитора
6. Взаємодія аудитора і замовника під час перевірки
7. Висновки та практичні аспекти взаємодії аудитора і замовника

Практичні завдання

Завдання 1. Проаналізувати запропоновані ситуації (кейси) і визначити, чи порушено етичні норми:

- аудитор перевіряє компанію, у якій працює його колишній керівник;
- фірма отримує понад 30% доходів від одного клієнта;
- аудитор консультує клієнта з питань складання звітності, яку сам перевіряє.

Надати обґрунтовані відповіді з посиланням на статті Закону та Кодекс етики.

Результат: письмовий висновок (0,5–1 стор.).

Завдання 2. Побудувати схему процесу призначення аудитора для підприємства, що становить суспільний інтерес.

Указати основних учасників (аудиторський комітет, наглядова рада,

керівництво) та документи, що оформлюються на кожному етапі.

Результат: схема або діаграма (можна у Word чи PowerPoint).

Завдання 3. Розробити 2–3 кейси типових конфліктних ситуацій між аудитором і клієнтом (наприклад, приховування документів, тиск на аудитора, розбіжності у висновках).

Запропонувати правильну лінію поведінки аудитора згідно з законом і етичним кодексом.

Результат: опис кейсу + рекомендації.

Питання для закріплення матеріалу:

1. Що таке обов'язковий аудит і для яких категорій підприємств його проведення є вимогою закону?
2. У чому полягає головна мета проведення обов'язкового аудиту фінансової звітності?
3. Чим обов'язковий аудит відрізняється від ініціативного за метою, підставами проведення та юридичними наслідками?
4. Які вимоги висуваються до суб'єктів аудиторської діяльності, що здійснюють обов'язковий аудит?
5. Яке значення має принцип незалежності аудитора у процесі перевірки фінансової звітності?
6. Що включає система внутрішнього контролю якості (система управління якістю) в аудиторській фірмі?
7. Яку роль у проведенні аудиту відіграє ключовий партнер і які його основні обов'язки?
8. Які основні етапи організації роботи з виконання завдання з обов'язкового аудиту фінансової звітності?
9. Як здійснюється документування аудиторського процесу та з якою метою це необхідно?
10. У чому полягає суть етичних і організаційних обмежень, визначених статтями 25–27 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»?

11. Які чинники впливають на формування винагороди за аудиторські послуги та які обмеження встановлює закон?
12. Чому заборонено одночасно надавати клієнту аудиторські та консультаційні послуги?
13. Яким є порядок призначення аудитора для підприємств, що становлять суспільний інтерес?
14. У чому полягає суть ротації аудитора та які строки її здійснення передбачені законодавством?
15. Які дії повинен здійснити аудитор у разі виявлення суттєвих порушень під час перевірки?
16. Як здійснюється внутрішній контроль якості під час виконання аудиту?
17. Яку інформацію повинен передати попередній аудитор новому при зміні виконавця перевірки?
18. У чому полягає значення додаткового звіту аудитора та кому він подається?
19. Які функції виконує аудиторський комітет у процесі взаємодії між аудитором і замовником?
20. Які основні принципи забезпечують ефективну взаємодію між аудитором і замовником під час перевірки?

МОДУЛЬ 2 ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ, ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТА ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ АУДИТУ

Тема 7 Організація внутрішнього аудиту та взаємодія із зовнішнім

Питання для обговорення:

1. Вступ. Роль внутрішнього аудиту в системі корпоративного управління
2. Організаційна структура та політика внутрішнього контролю
3. Організація служби внутрішнього аудиту
4. Оцінка ефективності внутрішнього аудиту
5. Взаємодія внутрішнього та зовнішнього аудиту
6. Розвиток внутрішнього аудиту в умовах цифрової трансформації

Практичні завдання

Завдання 1. Визначити основні ризики для трьох бізнес-процесів (наприклад: закупівлі, продаж, управління персоналом).

Оцінити ймовірність та рівень впливу кожного ризику.

Результат:

- побудувати матрицю ризиків (вісь X – ймовірність, вісь Y – вплив);
- визначити пріоритетні напрями для внутрішнього аудиту.

Необхідно:

1. Оберіть три ключові бізнес-процеси підприємства (наприклад:
 - процес закупівель;
 - процес продажів;
 - процес управління персоналом).
2. Для кожного процесу:
 - визначте потенційні ризики, які можуть вплинути на досягнення його цілей;

- оцініть ймовірність виникнення ризику (низька, середня, висока);
- оцініть ступінь впливу ризику на результати діяльності (низький, середній, високий);
- визначте заходи реагування або контролю для кожного ризику.

3. Побудуйте матрицю ризиків (Risk Map), розташувавши ризики за двома осями:

- вісь X – ймовірність виникнення ризику;
- вісь Y – рівень впливу ризику.

4. Визначте зони ризику:

- червона зона – високий вплив та висока ймовірність (пріоритет аудиту);
- жовта зона – середній ризик (планові перевірки);
- зелена зона – низький ризик (моніторинг без детальних перевірок).

Приклад результату роботи:

- таблиця ідентифікації ризиків (приклад нижче);
- матриця ризиків у графічному вигляді;
- перелік пріоритетних напрямів для внутрішнього аудиту (обґрунтування вибору).

Таблиця 11 – Приклад таблиці для заповнення

№	Бізнес-процес	Потенційний ризик	Ймовірність	Вплив	Заходи контролю / реагування	Пріоритет аудиту
1	Закупівлі	Корупційні дії при виборі постачальників	Висока	Високий	Розмежування повноважень, тендерна комісія	1
2	Продажі	Недостовірне відображення доходів у звітності	Середня	Високий	Перехресні звірки, контроль дебіторки	2
3	Управління персоналом	Завищення нарахованої заробітної плати	Середня	Середній	Автоматизований контроль нарахувань, погодження змін	3

Завдання 2. На основі стандарту ISA 610 змоделювати схему взаємодії

між внутрішніми та зовнішніми аудиторами.

Потрібно вказати:

- які документи передаються;
- етапи перевірки, на яких відбувається взаємодія;
- обмеження у використанні результатів внутрішнього аудиту.
- Результат: схема комунікації або таблиця «Етапи взаємодії

внутрішнього та зовнішнього аудиту».

Завдання 3. Проаналізуйте ситуацію: служба внутрішнього аудиту підпорядковується фінансовому директору, який відповідає за формування звітності.

Питання:

1. Чи дотримано принцип незалежності?
2. Які ризики для об'єктивності перевірок?
3. Як можна усунути конфлікт інтересів?
4. Результат: коротке есе або обґрунтування (0,5–1 сторінка).

Питання для закріплення матеріалу:

1. У чому полягає головна мета внутрішнього аудиту?
2. Які основні завдання виконує служба внутрішнього аудиту на підприємстві?
3. Чим внутрішній аудит відрізняється від зовнішнього за об'єктами, метою та підпорядкуванням?
4. Яке місце займає внутрішній аудит у системі корпоративного управління?
5. Назвіть складові системи внутрішнього контролю за моделлю COSO.
6. Які принципи лежать в основі побудови ефективної системи внутрішнього контролю?
7. Що включає політика внутрішнього контролю підприємства і які її основні цілі?
8. Які вимоги висуваються до незалежності та об'єктивності внутрішніх аудиторів?

9. Які основні документи регламентують діяльність служби внутрішнього аудиту?
10. У чому полягає значення стратегічного та річного планування роботи внутрішнього аудиту?
11. Поясніть сутність ризикоорієнтованого підходу у внутрішньому аудиті.
12. Які методи застосовуються для оцінки ефективності внутрішнього аудиту?
13. Яку роль виконує комітет з аудиту у забезпеченні незалежності та контролі за діяльністю внутрішніх аудиторів?
14. Що передбачає система QAIP (Quality Assurance and Improvement Program) та які її складові?
15. Які умови та обмеження встановлює МСА 610 щодо використання роботи внутрішніх аудиторів зовнішнім аудитором?
16. У чому полягають основні принципи комунікації між внутрішніми та зовнішніми аудиторами?
17. Які переваги забезпечує координація планів внутрішнього та зовнішнього аудиту?
18. Наведіть приклади практичної співпраці внутрішнього та зовнішнього аудиту в сучасних компаніях.
19. Як цифрові технології трансформують діяльність внутрішнього аудиту?
20. У чому полягає концепція єдиної аудиторської екосистеми та які її переваги для корпоративного управління?

Тема 8 Аудит у системі економічної безпеки підприємства

Питання для обговорення:

1. Вступ: Аудит як інструмент економічної безпеки
2. Роль аудиту у запобіганні шахрайству
3. Судово-бухгалтерська експертиза як елемент аудиту
4. Аналітичні процедури для виявлення зловживань
5. Інтеграція аудиту у систему економічної безпеки підприємства

Практичні завдання

Завдання 1. Аналіз загроз економічній безпеці підприємства. Навчитися визначати основні внутрішні та зовнішні загрози для фінансової стійкості підприємства.

Хід роботи:

1. Обрати одне підприємство (реальне або умовне).
2. Визначити 5–7 ключових загроз економічній безпеці (фінансову, інформаційну, кадрову, правову тощо).
3. Оцінити їх вплив і ймовірність за шкалою (низький / середній / високий).

Результат: заповнити таблицю оцінки ризиків (Risk Map) і зробити висновок щодо пріоритетних напрямів аудиту.

Приклад виконання:

1. Обрати одне підприємство (реальне або умовне).
2. Визначити 5–7 ключових загроз економічній безпеці (фінансову, інформаційну, кадрову, правову тощо).
3. Оцінити їх вплив і ймовірність за шкалою (низький / середній / високий).
4. Побудувати таблицю ризиків (Risk Map) та визначити пріоритетні напрями для аудиту.

Таблиця 12 – Оцінка загроз економічній безпеці підприємства

№	Категорія загрози	Конкретна загроза	Ймовірність виникнення	Рівень впливу на підприємство	Загальний ризик	Пропонований напрям аудиту
1	2	3	4	5	6	7
1	Фінансова	Несвоєчасна оплата дебіторами рахунків	Висока	Високий	Критичний	Перевірка розрахунків із контрагентами, аналіз дебіторської заборгованості

Продовження таблиці 12

1	2	3	4	5	6	7
2	Інформаційна	Витік конфіденційних даних через електронну пошту	Середня	Високий	Високий	Аудит системи інформаційної безпеки, перевірка політики доступу
3	Кадрова	Недостатня кваліфікація бухгалтерського персоналу	Середня	Середній	Середній	Оцінка системи внутрішнього контролю та навчання персоналу
4	Правова	Порушення умов договорів з постачальниками	Низька	Високий	Середній	Перевірка дотримання договірних зобов'язань, аналіз юридичних ризиків
5	Ринкова	Зменшення попиту на основну продукцію	Висока	Високий	Критичний	Аналіз конкурентного середовища та фінансових показників збуту
6	Технологічна	Збої в ERP-системі або обліковому програмному забезпеченні	Середня	Високий	Високий	Перевірка ІТ-інфраструктури, резервного копіювання даних
7	Репутаційна	Поширення негативної інформації у ЗМІ або соцмережах	Середня	Середній	Середній	Перевірка політики публічної комунікації, відповідності корпоративним цінностям

Таблиця 13 – Матриця ризиків (Risk Map)

Вплив / Ймовірність	Низька	Середня	Висока
Низький вплив	Низький ризик	Низький ризик	Середній ризик
Середній вплив	Низький ризик	Середній ризик	Високий ризик
Високий вплив	Середній ризик	Високий ризик	Критичний ризик

На матриці можна відмітити кожен загрозу умовними позначками (наприклад, кольорами або номерами зі списку вище).

Висновок:

За результатами аналізу встановлено, що найвищий рівень ризику мають фінансові та ринкові загрози, які безпосередньо впливають на ліквідність і прибутковість підприємства.

Пріоритетними напрямками аудиту є:

- контроль дебіторської заборгованості;
- перевірка ефективності збутових операцій;
- аудит ІТ-систем та інформаційної безпеки.

Завдання 2:

1. Обрати одну з проблем (наприклад: слабкий контроль платежів, ризик

фіктивних контрагентів).

2. Сформулювати 3–4 аудиторські рекомендації щодо усунення ризику.
3. Кожну рекомендацію подати у форматі:
4. Проблема – Наслідки – Пропозиція – Очікуваний ефект.

Результат: таблиця «Рекомендації аудитора для підвищення рівня економічної безпеки підприємства».

Завдання 3:

1. Визначити потенційні загрози інформаційній безпеці (наприклад: несанкціонований доступ, витік даних, підробка електронних документів).
2. Оцінити ступінь контролю за кожним ризиком (низький, середній, високий).
3. Розробити короткий план аудиту ІТ-безпеки (3–5 пунктів).

Результат: таблиця «Оцінка ризиків інформаційної безпеки та план аудиту».

Питання для закріплення матеріалу:

1. Що розуміють під економічною безпекою підприємства?
2. Які основні складові економічної безпеки виокремлюють у сучасних підходах?
3. У чому полягає роль аудиту у забезпеченні фінансової, інформаційної та операційної безпеки підприємства?
4. Як аудит сприяє запобіганню внутрішнім і зовнішнім загрозам економічній стабільності підприємства?
5. Які основні функції виконує аудит у системі управління ризиками?
6. Які основні види шахрайства у фінансово-господарській діяльності підприємства виділяють?
7. Назвіть типові ознаки шахрайства у бухгалтерських записах і первинних документах.
8. Як аудитор може виявити та задокументувати шахрайські дії під час перевірки?
9. Що означає принцип професійного скептицизму аудитора і чому він

важливий у боротьбі з шахрайством?

10. У чому полягає суть ризикоорієнтованого підходу під час планування аудиту?

11. Дайте визначення судово-бухгалтерської експертизи та назвіть її правові підстави.

12. Які основні завдання виконує судово-бухгалтерська експертиза?

13. Чим відрізняється аудит від судово-бухгалтерської експертизи за метою, методами та юридичними наслідками?

14. Назвіть основні етапи проведення судово-бухгалтерської експертизи.

15. Які приклади експертних висновків можуть використовуватися в судових процесах?

16. Що таке аналітичні процедури в аудиті та які їх основні види?

17. Які методи аналітичного виявлення порушень застосовують аудитори (аналіз відхилень, трендів, коефіцієнтів тощо)?

18. Як застосовується закон Бенфорда для виявлення фальсифікацій у фінансових даних?

19. Яке значення мають data analytics, AI та continuous auditing tools для сучасного аудиту?

20. Що таке система раннього попередження (Early Warning System) і які її основні елементи?

21. Як взаємодіють між собою аудитор, менеджмент, служба безпеки та внутрішній контроль у межах системи економічної безпеки?

22. Які види аудиторських рекомендацій спрямовані на підвищення рівня економічної безпеки підприємства?

23. У чому полягає зміст аудиту інформаційної безпеки та оцінки кіберризиків?

24. Що означає концепція “audit by design” і як вона реалізується у сучасних облікових системах?

25. Які переваги надає інтеграція аудиту в систему цифрового управління підприємством?

Тема 9 Еволюція та нові компетенції аудитора в умовах цифрової трансформації

Питання для обговорення:

1. Цифрова трансформація як новий контекст аудиторської діяльності
2. Етапи еволюції аудиту в умовах цифровізації
3. Технологічна інфраструктура сучасного аудиту
4. Етичні та професійні виклики цифрової доби
5. Нові компетенції аудитора в цифрову епоху

Практичні завдання

Завдання 1. Оцінка кіберризиків у цифровому аудиті.

Хід роботи:

1. Перелічити 5–7 потенційних кіберзагроз у процесі цифрового аудиту.
2. Оцінити ймовірність і вплив кожної загрози за трирівневою шкалою:
 - Низький (L)
 - Середній (M)
 - Високий (H)
3. Побудувати карту ризиків (Risk Map), розташувавши загрози у координатах:
 - Вісь X – ймовірність виникнення;
 - Вісь Y – рівень впливу.
4. Зробити висновок, які ризики потребують першочергових заходів контролю.

Таблиця 14 – Приклад таблиці для оцінки кіберризиків

№	Потенційна кіберзагроза	Ймовірність	Вплив	Загальний рівень ризику	Заходи реагування
1	2	3	4	5	6
1	Несанкціонований доступ до клієнтських баз даних	H	H	Критичний	Використання двофакторної автентифікації, обмеження доступу

Продовження таблиці 14

1	2	3	4	5	6
2	Витік конфіденційної інформації через хмарні сервіси	М	Н	Високий	Шифрування даних, VPN, резервне копіювання
3	Вірусні атаки або шкідливе ПЗ	Н	М	Високий	Антивірусні системи, постійне оновлення безпеки
4	Алгоритмічні помилки AI / bias у моделі аналізу	М	М	Середній	Валідація алгоритмів, подвійна перевірка результатів
5	Людський фактор (неналежне поводження з файлами)	Н	L	Середній	Проведення тренінгів із кібергігієни
6	Втрата даних через технічний збій або RPA-помилки	М	Н	Високий	Автоматичне резервне копіювання
7	Фішинг або соціальна інженерія	Н	М	Високий	Навчання співробітників, перевірка листів

Висновок:

Найбільш критичними є ризики, пов'язані з несанкціонованим доступом, витоком даних та збоями RPA, тому аудиторю слід зосередити увагу на посиленні контролів доступу, шифруванні інформації, перевірці алгоритмів AI і навчанні персоналу з кібергігієни.

Завдання 2. Оцінка кіберризиків у цифровому аудиті

Хід роботи:

1. Перелічити 5–7 можливих кіберзагроз у цифровому аудиті.
2. Оцінити їх ймовірність і вплив (низький / середній / високий).
3. Побудувати карту ризиків (Risk Map).

Завдання 3. Етичні дилеми цифрового аудитора

ХІД РОБОТИ:

1. Проаналізувати одну із ситуацій:
 - надмірна довіра до рішень AI;
 - використання клієнтських даних без дозволу;
 - комерційна залежність від технологічної платформи.
2. Запропонувати дії аудитора згідно з принципами IFAC (чесність, незалежність, об'єктивність).
3. Представити рішення у вигляді короткого етичного кейсу.

Питання для закріплення матеріалу:

1. У чому полягає сутність цифрової трансформації аудиту? Які основні

технології формують її зміст?

2. Як змінилася роль аудитора в умовах переходу від Audit 1.0 до Audit 4.0?

3. Які ключові тенденції цифровізації аудиту визначаються міжнародними організаціями (IFAC, IAASB, ACCA)?

4. Назвіть основні елементи технологічної інфраструктури аудиту та поясніть їхню функцію.

5. Як використання СААТs і RPA змінює методику аудиторських процедур?

6. У чому полягає значення хмарних технологій для організації дистанційного аудиту?

7. Поясніть основні етичні ризики, що виникають при використанні штучного інтелекту в аудиті.

8. Що означає принцип «Explainable AI» і як він впливає на довіру до результатів аудиту?

9. Які етичні принципи забезпечують захист конфіденційної інформації під час цифрового аудиту?

10. Які нові компетенції повинен мати аудитор у цифрову епоху?

11. У чому полягає триєдина модель компетентності аудитора (фінансова, технологічна, етична)?

12. Які рівні розвитку цифрових компетенцій аудитора можна виділити?

13. Чому цифрова грамотність розглядається як складова професійної етики аудитора?

14. Яке значення мають міжнародні сертифікаційні програми (ACCA, CISA, ICAEW, CPA) для формування компетентного аудитора?

15. Що включає поняття «цифрова культура аудиторської фірми» і як вона впливає на якість аудиту?

Тема 10 Технологічні інновації та безпека аудиту в цифрову епоху

Питання для обговорення:

1. Використання великих даних (Big Data) в аудиті
2. Штучний інтелект (AI) та автоматизація аудиту
3. Блокчейн та безперервний аудит
4. Кіберризики та забезпечення інформаційної безпеки в аудиті
5. Перспективи розвитку аудиту в умовах цифрової трансформації

Практичні завдання

Завдання 1:

1. Оберіть невелику аудиторську фірму (реальну або умовну).
2. Розробіть короткий фрагмент політики інформаційної безпеки (5 пунктів):
 - доступ користувачів;
 - резервне копіювання;
 - шифрування;
 - моніторинг безпеки;
 - навчання персоналу.
3. Вкажіть очікуваний результат від кожного пункту.

Результат: міні-документ «Політика кібербезпеки аудиторської фірми».

Завдання 2. Аналіз переваг і обмежень цифрових технологій в аудиті:

1. Зіставте три технології (Big Data, AI, Blockchain) за критеріями: повнота перевірки, швидкість, достовірність, вартість, ризику.
2. Визначте, яка з них має найвищий потенціал для розвитку аудиту в Україні.
3. Результат: таблиця порівняння «Big Data – AI – Blockchain у цифровому аудиті».

Завдання 3. Концепція “Augmented Audit”:

1. Опишіть два приклади рішень, де AI може допомогти аудитору, але не

замінює його.

2. Сформулюйте власне бачення ролі аудитора в моделі “Augmented Audit”.

Результат: короткий аналітичний есе (0,5 сторінки) або інфографіка.

Питання для закріплення матеріалу:

1. У чому полягають основні властивості великих даних (5V) і як вони впливають на аудиторські процедури?

2. Які внутрішні та зовнішні джерела Big Data може використовувати аудитор для формування доказової бази?

3. Які типи аналітики (descriptive, diagnostic, predictive, prescriptive) застосовуються під час аналізу великих даних?

4. Назвіть найпоширеніші інструменти Big Data Audit, що використовуються міжнародними аудиторськими компаніями.

5. У чому полягають основні переваги та обмеження використання великих даних у процесі аудиту?

6. Як змінює аудит процес впровадження штучного інтелекту та алгоритмів машинного навчання?

7. Які основні напрями застосування AI у практиці міжнародних аудиторських компаній?

8. У чому полягає відмінність між RPA (роботизованою автоматизацією) і AI у процесі аудиту?

9. Як алгоритми класифікації, кластеризації та регресії допомагають виявляти ризики й аномалії у фінансових даних?

10. Які етичні проблеми виникають при використанні AI в аудиті, і як аудитор має їх вирішувати?

11. Які основні принципи функціонування блокчейну забезпечують достовірність аудиторських доказів?

12. У чому полягає суть концепції безперервного аудиту (Continuous Auditing) та які її переваги?

13. Як смарт-контракти можуть використовуватись як інструмент

контролю та підтвердження фінансових операцій?

14. Які труднощі та бар'єри впровадження блокчейн-аудиту у сучасній практиці?

15. Які основні типи кіберзагроз є найбільш небезпечними для аудиторських фірм?

16. У чому полягає зміст стандартів ISO/IEC 27001, ISAE 3402, GDPR у контексті аудиторської діяльності?

17. Які основні елементи включає політика інформаційної безпеки аудиторської фірми?

18. Які заходи допомагають забезпечити принцип “secure-by-design” у взаємодії аудитора з клієнтом?

19. Які міжнародні компанії демонструють найкращі практики управління кіберризиками в аудиті?

20. Як змінюється роль аудитора в умовах цифрової трансформації – від контролера до аналітика?

21. Які технології формують основу сучасного цифрового аудиту (AI, RPA, Blockchain, Cloud, IoT)?

22. У чому полягає суть концепції “augmented audit” і як вона підсилює професійне судження аудитора?

23. Які основні виклики стоять перед аудиторською професією в цифрову епоху?

24. Які стратегічні орієнтири розвитку цифрового аудиту визначено для України до 2035 року?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ОЗНАЙОМЛЕННЯ СТУДЕНТАМИ

1. Аудит : підручник : [в 2 ч.] / Брадул О. М. [та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук Грушко В. І. 4-те вид., допов. і перероб. Київ : Ліра-К, 2020. 323 с.
2. Аудит: методика і організація : навч. посіб. / [Н. І. Гордієнко та ін.] ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 318 с.
3. Бурлан С.А., Руденко Н. О. Організація і методика аудиту : навч. посіб. ; Чорномор. нац. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв : ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 182 с.
4. Жидєєва Л.І., Колісник О. П., Сялямон-Міхеєва К. Д. Аудит : навч. посіб. ; Ун-т держ. фіск. служби України. Ірпінь Ун-т ДВС України, 2019. 311с.
5. Ковальчук Т.М., Никифорак І. І. Облік і аудит : навч. посіб. ; [за ред. Т. М. Ковальчук] ; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Вид. 2-ге, перероб. та допов. Чернівці : ЧНУ : Рута, 2020. 519 с.
6. Костирко Л.А., Лубенченко О. Е., Костирко Р. О. Міжнародні стандарти контролю якості і аудиту : навч. посіб. ; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. 2-ге вид., перероб. і допов. Сєверодонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. 227 с.
7. Макаренко А.П., Меліхова Т. О., Чакалова Н. С. Теорія і методика документування в обліку та аудиті : навч. посіб. для здобувачів вищої освіти за рівнем бакалавра зі спец. 071 "Облік і оподаткування" за ден. та заоч. формою навчання.; Інж. ін-т Запоріж. нац. ун-ту. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 399 с.
8. Облік і аудит : навч. посіб. / Н. П. Банера [та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О. І. Скаско ; Львів. ін-т економіки і туризму. Львів : Растр-7, 2017. 502 с.
9. Павликівська О. І., Кіляр О. Р., Щирба М. Т. Аудит : навч. посіб.. Тернопіль : Паляниця В. А. [вид.], 2017. 337 с.

10. Плиса В.Й. Облік і аудит : навч. посіб. / В. Й. Плиса, З. П. Плиса. 2-ге вид. Львів : АТБ, 2018. 685 с.

11. Рудницький В.С., Душко З. О. Організація і методика аудиту : підруч. для студентів ВНЗ.; Ун-т банк. справи Нац. банку України (м. Київ). Київ : УСБ НБУ, 2014. 479 с.

12. Сарапіна О.А., Пінчук Т. А., Шрам Т. В. Аудит : навч. посіб. для самот. вивчення дисципліни.; Херсон. нац. техн. ун-т. Херсон : Вишемирський В. С., 2016. 507 с.

13. Шквір В.Д., Загородній А. Г., Височан О. С. Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті : підручник.; Нац. ун-т "Львів. політехніка". 5-те вид. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2019. 402 с.

14. Болдуєв М. В., Болдуєва О. В., Лищенко О. Г. Дефініція аудиторських доказів у контексті забезпечення юридичної вірогідності. *Економіка та держава*. 2022. № 1. С. 23-27.

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Аудиторська палата України. URL: <https://www.apu.com.ua/>
2. Міжнародні стандарти аудиту. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-audit>
3. Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю. URL: <https://www.apob.org.ua/>
4. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> ›
5. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність. Закон України від 21 грудня 2017 року № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
7. Стандарти внутрішнього аудиту : затв. Наказом Міністерства фінансів України від 04.10.2011 № 1247. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1219->

11#Text